

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravištvu v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/I. Vse pošiljke je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugosl. Učiteljstva - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 40 Din, za inozem. 60 Din. Posamezna šte. 1 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne novice vseh vrst je plačati po Din 250 od petih vrst. Inzeratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Četrta pokrajinska skupščina Poverjeništva UJU — Ljubljana v Krškem dne 8. in 9. julija 1924.

Tajniško poročilo o delovanju UJU poverjeništvo Ljubljana od 8. julija 1923 do 8. julija 1924.

Poročal strokovni tajnik tov. Rudolf Dostaj.

Po enoletnem organizacijskem delu stopa danes vodstvo UJU poverjeništvo Ljubljana pred delegacijo okrajnih društev, da ji položi račun o svojem enoletnem poslovanju, da ji poda pojasnila o vseh važnejših stanovskih dogodkih in pojavih. Letos je to na starodavnih, zgodovinskih tleh v Krškem, kjer je tekla dne 5. februarja 1573 kri naših pradedov v borbi za najbolj primitivna človeška prava, dragocena kri naših slovenskih pradedov v borbi z nemškimi in ogrskimi plemiči in graščaki, ki so do smrti mučili ubogo takratno slovensko rajo. Na to prelito kri pa smo danes ponosni, saj jasno kaže, da se v potomcih onih mučnikov ne pretaka nikaka »robska kri«, temveč ponosna kri zavednih Jugoslovenov, istih dolžnosti, istih pravic. Teh nalog se mora jasno zavedati vsak, kdor ljubi iskreno skupno našo državo in mu je prvi in najsvečiji ukaz: sreča, moč in blagostanje domovine!

Materijalne zadeve.

Po dolgem oklevanju, obotavljanju, pričakovanju in obupavanju, je bil dne 24. julija l. l. sprejet činovniški zakon, z veljavnostjo od dne 1. septembra in z materialno veljavnostjo od dne 1. oktobra. Zakonu je nato sledila Uredba o razvrstitvi in v zvezi s tem prevedba vsega činovništva. Kaj pomeni činovniški zakon za naš stan, bi bilo povsem odveč zopet iznova poudarjati ter iznašati ponovno ves historijat tega vprašanja. Toda naj mi bo dovoljeno, da se vsaj nekoliko ozrem na delo naše organizacije v tem pogledu. Glede dela za činovniški zakon ste spremljali naše delovanje dovolj v našem stanovskem glasilu. Pa tudi pozneje, ko se je doznalo za Uredbo o razvrstitvi uradništva po novem činovniškem zakonu in ko se je dognalo, da se nameravajo draginjske doklade znižati, je naša organizacija takoj započela akcijo v tem pogledu. Bilo je takrat mnogo nezadovoljstva, kakor povsod v državi in v vseh raznih stanovih, tako tudi v naši pokrajini in v našem stanu. Padale so ostre besede, rezke resolucije.

A vodstvo naše organizacije je bilo mirno, bilo si je v svesti važnega, odgovornega trenutka, bilo si je v svesti težke dalekosežne naloge. Bila je doba, ko se je reklo ohraniti mirno kri in hladno glavo. V tem času smo bili v neprestanem kontaktu z Beogradom. Jeseni se je vršila ona, rekel bi, zgodovinska seja glavnega odbora, kjer so se formulirale končne naše resolucije in zahteve. S ponosom lahko trdimo, da je bil oni znani decemberski memorandum izmed vseh najbolj točno in izčrpno izdelan elaborat, ki ga je predložila slovenska delegacija glavnemu odboru. Takrat so na oni seji padle celo zahteve po I. kategoriji, končni rezultat je bil II. kategorija, I. grupa.

Slep bi moral biti dotični, kdor bi mislil, da je ta uspeh sam ob sebi umeven, da se je ustreglo samo in edino radi upravičenih zahtev našega stanu, kajti vsi smo si v svesti, da je to zasloga UJU, ki združuje v državi nad 10.000 učiteljstva na temelju narodnega in državnega edinstva. Velike zasluge si je v tem pogledu pridobil tudi osebno predsednik UJU tov. Milutin Stanković, ki se je neumorno prizadeval, da pridobi našemu stanu čim več materialnih pravic in ugodnosti.

Ostane pa v materialnem položaju še vedno več odprtih, nerešenih vprašanj. Rešiti je še vprašanje draginjskih

doklad z državnimi uradniki poročenih učitelj, ki so obdržale kljub izrecnim obljubam finančnega ministra tudi v novi uredbi polovične draginjske doklade. Naša organizacija, kakor tudi ostale uradniške organizacije so storile nedvomno svojo popolno dolžnost. Pri vsaki dani priliki smo opozarjali, kazali na krivičnost te določbe, žal, doslej zastoni. Trdno se nadejamo, da se v bližnji bodočnosti tudi ta obstoječa krivica popravi. Določiti je nadalje še doklade po čl. 40. čin. zakona šolskim voditeljem, srezkim nadzornikom ter učiteljstvu v obmejnem in težjem službenem ozemlju. Po čl. 37. čin. zakona bo treba določiti povečano stanarino za mesta, industrijske in obmejne kraje. Člen 112. bo moral točno opredeliti glede brezplačnega lečenja. Člen 137. je še vedno odprt radi skrajšanega službenega roka: glede vojnih let, učiteljstva na obmejnem in težjem službenem ozemlju in enorazrednicah, kolikor jih še obstoja, nadalje glede učiteljstva na specialnih šolah za abnormalno deco. Tudi naših bednikov, upokoencev ne smemo pozabiti, zlasti onih, ki še vedno prejemajo kronске penzije.

Predvsem pa se hočemo boriti za izplačilo difference od 1. oktobra 1923 do 1. maja 1924, ki nam gre po jasnih, nedvomnih določbah činovniškega zakona. Ako nam vlada tega skupnega zneska ne more izplačati v enem roku, naj išče in najde sama način in obliko, kako pridemo do tega postavno nam pripadajočega izplačila.

Pri vseh teh nerešenih in še vedno odprtih vprašanjih pa ne smemo pozabiti na neprecenljive pridobitve in uspehe, ki smo jih dosegli s to novo uvrstitvijo, v primeri z našim materialnim položajem pred prevratom. Zato bodi predvsem naša skrb, da si ohranimo priporočeno pozicijo tudi za bodočnost.

Notranje organizacijsko poslovanje.

Naše poverjeništvo je štelu v preteklem poslovnem letu v 32 okrajnih društvih 2486 članov. To članstvo, razdeljeno na posamezna okrajna društva, izkazuje nastopni pregled:

Okrajna učit. društva:	1923	1924
1. Brežiško-sevniško	67	69
2. Celjsko	132	133
3. Črnomeljsko	69	71
4. Gornjegrajsko	30	28
5. Kamniško	78	73
6. Kočevsko	66	74
7. Konjiško	53	57
8. Kozjansko	28	28
9. Kranjsko	110	108
10. Krško	116	106
11. Laško	101	103
12. Svetolenartsko	42	43
13. Dolnje-lendavsko	40	48
14. Logaško	76	72
15. Litijsko	77	81
16. Ljubljansko	183	187
17. Ljubljansko-okoliško	128	157
18. Ljutomersko	68	61
19. Marenberško	32	36
20. Mariborsko	122	121
21. Mariborsko-okoliško	113	114
22. Mežiško	43	40
23. Novomeško	82	76
24. Ormoško	55	50
25. Mursko-Soboško	86	94
26. Ptujsko	137	131
27. Radovljiško	96	101
28. Savinjsko	33	34
29. Slovenjebistriško	51	55
30. Slovenjgraško	32	32
31. Šmarsko-rogaško	66	64
32. Šoštanjsko	34	37

Skupaj 2446 2486

Število letošnjega članstva izkazuje proti lanskenju prirastek 40 članov.

Širši sosvet je imel 2 seji: eno v Ptujju o priliki pokrajinske skupščine, drugo 17. aprila v Celju. Ožji sosvet je reševal tekoče zadeve v 4 sejah. Poročila o teh sejah so bila objavljena sproti v našem stanovskem glasilu. Vložni zapisnik šteje nad 600 številčk: tu seveda niso všteti mnogobrojni dopisi in rešitve predsedstva, uredništva stanovskega lista in strokovnega tajništva.

Delovanje okrajnih društev.

Okrajna društva naj imajo predvsem namen poglobljanja stanovskega čuta, informativnega stanovskega gibanja in naloge samoizobraževanja. Vsako okrajno društvo bodi žarišče kulturnega delovanja svojega okraja. Pri zborovanjih naj se mnogo goji debata. Vanjo naj se uvaža mlajši naraščaj potom predsednika. Predavanja naj bodo predvsem stanovsko-strokovna, nič ne bo škodilo tudi starejšemu članstvu, ako je predavanje na l. zborovanju vsakega novega šolskega leta o naši organizaciji, na podlagi pravil in poslovnika in o naših gospodarskih podjetjih. Predsedniki in šolski voditelji naj uvajajo novince potom stanovsko-strokovne knjižnice. Sploh naj uvajajo starejši mlajše z dobrim vzgledom v naš organizacijski pokret. Predsednik pa bodi duša društva. Za bodočnost bo treba zopet uvesti redna mesečna, po možnosti celodnevna zborovanja, doslej je bilo to iz težkih materialnih razlogov umljivo. Treba bo misliti na prireditve počinjskih socialno-izobraževalnih tečajev, doslej so bili radi slabega gmotnega stanja nemogoči. Snujejo naj se krožki, ne samo v društvih, temveč tudi v posameznih krajih, na večrazrednicah.

Neodrešena domovina.

Mučeniški klici prihajajo iz zasednega ozemlja, kjer se vrši nad našimi brati nečuvno nasilje. Obupni klici, ki jih dobivamo z ene strani, nam vzbujajo plamteč protest proti brezprimernemu zatiranju primorskih Jugoslovenov, ki spominja na nečloveško zatiranje Armencev. Dvigamo svoj glas proti zatiranju najbolj primitivnih človeških, narodnih in državljanskih pravic. Opozarjamo predvsem vlado, nadalje vse merodajne činitelje, stanovske in kulturne bratske slovenske organizacije v naši državi in zunanje, zlasti čehoslovaške, ki z njimi utriplje eno skupno slovansko srce, polje po žilah ena enotna staroslovanska kri, da čutijo z nami, da se skupno z nami zainteresirajo za veliko bolj in neizmerno trpljenje nad pol milijona zaslužjenih naših bratov, da bo vendar enkrat telesnemu, duševnemu in gospodarskemu ubijanju jugoslovenskega življa tako primorskih kot koroških naših jugoslovenskih bratov konec.

V tej zvezi pozivljamo naše članstvo k intenzivnemu aktivnemu sodelovanju pri naših naprednih narodnih inštitucijah, predvsem pri Sokolu in Orjuni.

Naše narodno prosvetno delo.

Danes, ko vidimo še na vseh poljih in v vseh panogah žalostne povojne posledice, potrebuje naš narod bolj kakor kdaj prej prave, čiste kulture, ki naj ga dvigne moralno in gospodarsko. Vsi želimo, da postane naš narod kulturno visoko stoječ, da bo črpal iz globin svoje srčne naobrazbe in iz sile svojega razuma odbojno moč proti kulturno višje stoječim sosednim državam. Kdorkoli iz-

vršuje to narodno-prosvetno delo, ta ljubi svoj rod nesebično in ustvarja ljudstvu najtrdnjše dobrine, ki mu jih ne more dati nobeno drugo bogastvo. Darovati moramo svojemu narodu — predvsem mladini — vse sile svojega razuma in srca, vse velike izkušnje življenja. Ta oltar daritve bo ožareel v svetlih plamenih, srca bodo vzplamtela v živi ljubezni do mladine, do naroda. Pred očmi nam mora biti končni smoter: vzgoja nove generacije.

V tem zmislu in delovanju imamo zaznamovati lepe uspehe v preteklem poslovnem letu naše organizacije, četudi še ni dosežen popoln razmah. »Šolski oder« pridno deluje, število predavanj splošno prosvetnega značaja se dviga. Pri ljudskih univerzah: na Jesenicah, v Koroški Beli, v Celju, pridno sodeluje naše članstvo. Ne smemo pozabiti na pevске zборе naših učiteljskihnikov v Ljubljani in v Mariboru, ki prirejajo dobro uspele turnee in koncerte. Našemu članstvu toplo priporočamo vodstvo in sodelovanje pri mladinskih in javnih ljudskih knjižnicah, nadalje prirejanje gospodarskih ter večernih in nedeljskih poučnih tečajev, predvsem za šoli odraslo mladino. Z naročanjem in odkupom »Šolskega odra« in »Stanovsko strokovne knjižnice« naj se omogoči izdaja nadaljnjih publikacij.

»Prosveta« — priloga »Učiteljskemu Tovarišu«, ki se je ustanovila po inicijativi marljivega našega urednika tovariša Ivana Dimnika, bodi verno ogledalo našega prosvetnega dela. V to svrhu treba točnih poročil in zbiranja statistike.

Šolska uprava in samouprava.

V preteklem letu imamo zaznamovati v tem pogledu veliko izpremembo. Že dolgo so se čuli razni glasovi, ali ostani šolska uprava Slovenije skupna ali naj se razdeli, na ljubljansko in mariborsko oblast. Zakon o oblastni razdelitvi daje izrecno možnost, da ostaneta dve ali več oblasti v prosvetnem oziru lahko združeni. Naša organizacija je ponovno zavzela svoje stališče, naj ostaneta obe oblasti v prosvetnem oziru lahko združeni in to najmanj do ustvaritve novega šolskega zakona. Zadnjič se je to zgodilo na seji širjega sosveta dne 17. aprila t. l. v Celju. Pred očmi so nam bili splošni interesi učiteljstva, nacionalni in organizacijski, predvsem pa legalno zastopstvo našega stanu v višjem šolskem svetu.

Naši protesti in želja, da ostani višji šolski svet v svoji stari funkciji najmanj do enotnega novega osnovno-šolskega zakona, so bili brezuspešni. To se ni zgodilo deloma po krivdi enostranskih informatorjev v ministrstvu prosvete, deloma po separatističnih težnjah na drugi strani in tako stojimo danes pred izvršenim dejstvom, da sta obe oblasti v prosvetnem oziru stvarno ločeni, kar ima konsekvenco posledico: prenehanje funkcijoniranja višjega šolskega sveta. Kaj to pomeni, občuti in bo občutilo učiteljstvo tako mariborske kot ljubljanske oblasti samo na sebi, ko nima več nobenega svojega legalnega zastopnika v prosvetni upravi. In to bo trajalo vse do novega šolskega zakona, katerega ustvaritev je še v daljni megleni bodočnosti.

V zvezi s tem je bila in bo naša kardinalna zahteva: šolska samouprava oziroma ločitev šolske uprave od politične. Prosvetni upravi naj načeluje šolnik-delegat, ki naj kot strokovnjak odloča o šolskih vprašanjih, ne pa politični šef

oblasti, ki ne pozna ustroja in bistva šolstva. Pripominjamo, da predvideva tako ločitev tudi dr. Radojevičev osnovno-šolski zakonski načrt.

Važnejši dogodki.

Ne moremo mimo velikega organizacijskega dogodka, ki se je vršil dne 5. junija in 7. avgusta pr. l. v Ljubljani, to je bil II. kongres UJU. Bili so veličastni dnevi, ki jih ne bomo tako kmalu pozabili. Še dolgo nam bo odmeval v dušah narodni in stanovski ponos, ki je prišel do impozantnega izraza in manifestacije ob prisotnosti 4000 učiteljskega države, pripadnikov ene ideje, narodne, državne in stanovske.

Dne 10. novembra pr. l. smo proslavili 50-letnico našega stanovskega in narodnega buditelja, višjega šolskega nadzornika Engelberta Gangla. Proslava se je izvršila skromno, kakor je skromen slavljenec sam, zato pa je bila tem bolj prisrčna. Napredno slovensko učiteljstvo mu želi še mnogo zdravih in srečnih let v prid in delamostnost ljubljene jugoslovenskega narodu!

Omeniti mi je izdajo koledarja UJU. Bil je to prvi poskus, ustvariti nekako antologijo jugoslovenskega šolstva, naših vzornih pedagogov in pisateljev. Želimo, da ostane pri nadaljnjem izdajanju te publikacije v odlični opremi, vzornemu tisku in brezhlebnim zunanji obliki. Naše članstvo pa opozarjamo, da pridno sega tudi v bodoče po tej izdaji in se tako seznanja z delovanjem srbo-hrvatskega šolstva.

Ne moremo prezreti postavljenia našega novega šefa na čelo prosvetne uprave, g. ministra Svetozarja Pribičevića, ki je, sam učiteljev sin, ponovno posvedočil svoje simpatije za učiteljski stan in mu posveča pažnjo pri

državni gradbi. Ne zabimo, da je bil prvi, ki je vpoklical učitelje, referente v ministrstvo prosvete in jih je hkrati opozarjal na veliko odgovornost, ki jo prevzamejo pri svojem poslu napram svojim tovarišem. Zajedno je zatrdil, da bo vpoklical v osnovno šolsko upravo učitelje do najvišjega čina.

Prelepa je bila proslava vzdajanja spominske plošče v rojstno hišo našega odličnega stanovskega voditelja, pisatelja in vzor-Jugoslovena pok. Davorina Trstenjaka na binkoštni ponedeljek na Krčevinah pri Ormožu. Bila je stanovska in splošna narodna proslava ob veliki udeležbi nad 2000 ljudstva, zlasti priprtega kmetijskega naroda.

Končno se še spominjamo naših veterani, v življenjskem in stanovskem boju preizkušenih naših stanovskih tovarišev, ki stopajo po določbah činovniškega zakona v pokoj.

Se so dočakali vstajenje nekaj tako zapostavljenega, preganjanega in ponižanega našega stanu. Dočakali so tudi pridobitev materialnih dobrin, za kar so se trajno borili vse dni svojega aktivnega službovanja in so končno priborili današnje uspehe. Želimo jim miren službeni pokoj, toda z iskreno željo, da ostanejo v našem stanovskem delu še nadalje aktivni naši tovariši do skrajnih mej delamostnosti kot vzgled in pobuda mlajši generaciji!

Končujem s pozivom na vztrajno neumorno delo vseh okrajnih društev, vsakega posameznega člana UJU. Ne samo govoriti, ne samo trkati se na prsa o veličastni sili stanovske misli, temveč delati za njo in z delom ji pridobivati temelj in ugled. Edino vztrajno in konsekvantno delo bo spasilo našo državo, jugoslovenski narod in naš stan!

A. LUNAČEK. Št. Rupert:

V boj za odpravo krivic in dosego pravic šolskim voditeljem!

(Konec.)

12. Ker krajni šolski sveti na deželi za to slabo ali celo nič ne skrbijo in po edini — kakor n. pr. šentruperski — celo nasprotujejo nestrankarskemu, objektivnemu, le za šolo in njen napredek skrbečemu šolskemu voditelju, se mora ta boriti s krajnim šolskim svetom za vsako mrvico pod 6. do 11. navedenih in drugih potrebščin* ter opravljati tudi posle, ki so po zakonu odmerjeni krajnim šolskim svetom (ad 2., 4., 13., 17. itd.).

13. Skrbeti za reden šolski obisk, obravnavati šolske zamude — ker krajni šolski sveti tudi to ne vrše — siliti zanikarne roditelje in brezvestne gospodarje, da pošiljajo deco v šolo, potrpežljivo prenašati nevoljo, jezo in nasprotovanje.

* Strankarstvo se je pogubonosno razpaslo in mnogi krajni šolski sveti (in tudi županstva) so liki filialke, agenture zdaj te, zdaj one politične stranke z geslom: Kdor ni z nami, je proti nam. In če šolski voditelj brž in pravočasno ne obrne plašča in ne preskoči v vladajočo stranko, če ostane nepristranski in neodvisen mož — značaj — in tak mora biti — tedaj se mu nasprotuje in se mu, t. j. šoli se ne dovoli potrebnih sredstev ter se, če ne očito, pa prikrito hujša proti njemu, učiteljstvu, šoli, njenim napravam in uredbam.

vanje posvarjenih ali dokaznovanih strank.

14. Voditi lokalne učiteljske konference in skrbeti za njih uspeh.

15. Voditi ves pouk in podrejeno učiteljstvo, mu svetovati, ga ščititi, hospitirati, ocenjevati... skrbeti za ugled šole in učiteljstva... za vse je odgovoren šolski vodja.

16. Zastopati mora šolo, učiteljstvo, šolsko mladino napram oblastim in staršem, ki prihajajo z raznimi, dostikrat si nasprotujočimi in tudi protizakonitimi zahtevami, ki so mnogokrat vse prej kot vpludna. Šolski vodja je tarča vseh in za vse! Ni lahka naloga voditi čolnček po valovju razburkanih strastij.

17. Naj se vrši pri šoli to ali ono delo, naj pride zidar, tesar, krovca, mizar, pečar, steklar, ključavničar, drvar, dimnikar, čistilec greznice itd.,* šolski voditelj mora biti poleg, dajati navodila, pojasniti ali celo sam poprijemati, sicer je delo slabo izvršeno ali celo v škodo.

18. Mnogi se vse leto trudimo in kvarimo obleke na šolskem vrtu, še posebej smo zaposleni za uspevajočo, ljudstvu, a ne šolskemu voditelju korist

* Ob brezbriznosti mnogih krajnih šolskih svetov jih mora vsled neodložljive nujnosti klicati šolski vodja in jih plačevati, a se mora potem zopet boriti za povračilo takih neizogibnih izdatkov.

donašajočo drevesnico, ki je za šolsko mladino najvažnejše učilo za kmetijski pouk. Med tem ko se morejo razredniki(-ice) po končanem pouku z izprehodom oddahniti, nima šolski voditelj vrtar ves pomladanski in poletni čas niti urice odmora in ker vrši tudi pouk v svojem razredu, mora za pisarniške posle žrtvovati pozne nočne ure.

Šolski vodja - vrtar poučuje staro in mlado v vrtarstvu, nekatere za to sposobne v čebelarstvu in drugih panogah kmetijstva.

19. Večinoma je šolski voditelj duša narodno-obrambnega in prosvetnega delovanja, protitež ruvarjev edinstva države, ki zastrupljajo ljudstvo z nestrpnostjo ali celo s sovraštvom do porednih plemen jugoslovenskega naroda. Žal, da poleg nešteti ovir, ki mu jih stavlajo nasprotniki napredka in nacionalne vzgoje, ne dopuščajo šolskemu vodju materialne težkoče in pomanjkanje prostega časa večji stik z ljudstvom in zmanjšujejo njegov nacionalno-vzgojni vpliv.

20. Prijetno je učiteljem(-icam)-razrednikom(-icam) med velikimi, božičnimi ali velikonočnimi počitnicami. Ne oporeka se in priznati se mora: potrebni so oddiha. Imajo sicer tudi med počitki zadosti posla s pripravo za nadaljni pouk, in da ne zaostanejo, ampak napredujejo, se morajo nadalje izobraževati: vendar prosti vseh drugih skrbi poletje na dom, po svetu ali pa si izvolijo poljubno delo. Ne tako šolski vodja. Priklenjen je na šolo. Vse polno dela mu nalaga šolsko vodstvo. On nima počitnic!

In pravice, ki naj jih ima šolski vodja? — Odgovor nam daje Cankar s svojim »Jernejem« in s »Hlapci«.

Sodim, da so s tem zadostno osvetljene dolžnosti, skrb in delo, s katerimi je obremenjen šolski voditelj.

In da jih bo zamogel zmagovati in redno v prosepah šolstva in prosvete vršiti, mu gre za to po vsej pravici primerna nagrada.

Ker je povsem upravičena ta zahteva, stavim v imenu vseh šolskih voditeljev v sprejetje sledeči predlog:

Prosvetno in finančno ministrstvo, oziroma to odločujoči faktorji naj nemudoma ukrepejo, da se šolskim voditeljem za njih obsežno, težko in odgovornost polno delovanje prizna in nakaže primerna letna nagrada, ki ima v čl. 40. čin, zakona dobro zakonito podlago.

Poverjeništvu »Udruženja Jugoslov. Učiteljstva« v Ljubljani naj pa zastavi vse svoje sile, da se to čim prej izvrši.

Trgovsko-obrtno in kmetijsko šolstvo.

—t Št. Vid nad Ljubljano. V nedeljo, 15. pr. m. je bila na obrtni šoli razstava risarskih in spisnih del učencev strokovne in obče obrtne nadaljevalne šole. V zadnji številki »Učit. Tov.« si dovoljuje neki posetnik razstave isto objektivno kritizirati. Dovoljujemo si izraziti dvome, da je bila kritika objektivna. Če pa je hotel kritik soditi v resnici objektivno, je pač sodil kot nestrokovnjak. — Pretežni del risarske sobe je bil napolnjen le z risbami in prav majhen prostorček je bil odkazan spisnim izdelkom — pravi kritik. S to trditvijo pa dokazuje, da si je razstavo, zlasti spisne izdelke ogledal »le od vrha«. Res je, da bi bilo mogoče zvezkov in spisnih del nametati na ceste. Toda odbralo se je le po tri izvoze

od vsake vaje oziroma naloge. Ako bi pregledal kritik natančno in podrobno le knjigovodstvo, kalkulacijo in spise (korespondenco) drugega razreda, če bi opazil fakte, na kojih je bila izvršena kalkulacija, istočasna vknjižba v poslovne knjige itd., bi se pač moral pomuditi le pri tem delu spisa najmanj eno uro, in pri tej pomudi, ki bi se tudi izplačala, bi ne mogel več trditi, da se merkantilnim predmetom ni dajalo one prednosti, kakor zaslužijo. Ako bi hotel podrobno proučiti spisne izdelke tudi ostalih razredov, kar bi kot kritik storiti moral, bi se moral le pri spisnih izdelkih pomuditi vsaj par ur.

Neobjektivna ali pa nestrokovnjaška je trditev, da so bile risbe izvršene po predlogih, torej prekopicirane. Ta trditev ni resnična, ker tak pouk je de fakto zastarel in nesmiseln, ker ne nudi učencu nikakega haska. Mizarski načrti v naravni velikosti in v pomanjšanem merilu (detajli) so bili povzeti po objektivnih izdelanih doma v delavnicah, ali pa na podlagi škie, katere je moral učenec vsaj deloma zamisliti sam. O kakem kopiranju tu ne more biti govora, zlasti ker predlog za načrte v naravni velikosti sploh ni, vse druge so pa starinske, kakršnih se učenci nočejo niti posluževati, ampak se naslanjajo na najnovejše, moderne pohištvene in stavbne izdelke.

Kovinarji, t. j. mehaniki, ključavničarji itd. so izdelovali strokovne risbe izključno le po modelih, t. j. po delih orodja ali strojev, katere dele so v ta namen prinašali seboj v šolo. Konstruktivno, geometrično in projekcijsko risanje pa se je vršilo na podlagi predavanj v zvezke in iz teh delno na liste. Tudi prostoročno risanje se je poučevalo po naravi ob lešenih modelih. Le narodna ornamentika se je kombinirala po prof. Sičevih predlogih. Tak pouk risanja nikakor ne more biti zastarelo kopiranje. Da pa obrtni vajenci, ki pridejo od težkega dela z utrujenim roko v risalnico, ne morejo postati umetniki in da njihova dela v resnici niso umetniška, je naravno, saj pa tudi ni namen obrtne šole, odgajati umetnike, ampak le praktične obrtnike.

V zagovor bi se dalo napisati še mnogo, ker pa vem, da je gospodu uredniku prostor dragocen, mu bom hvaležen za priobčenje teh vrstic.

Če je imel kritik z objavo ocene res dober namen, moramo enake članke le najodkritosrčneje pozdravljati. Saj se o razstavah na obrtnih nadaljevalnicah, katerih važnosti ni mogoče dovolj poudarjati, itak zelo, zelo malo govori in sliši. Tudi so redke šole, ki podajo s tako razstavo javen račun o delu in uspehu. Odločno pa bi bile enake priobčitve važne zlasti v to, da spodbude k delavnosti one čitatelje, ki so poklicani v moralno podporo k razvoju obrtnega šolstva, ki je za naš obrtni naraščaj, kakor industrijo in celotnemu obrtnemu napredku in slednjič vsemu narodnemu gospodarstvu neobhodno potrebno.

Vodstvo obrt. nad. šole v Št. Vidu.

Opomba: Besedo ima naš poročevalec.

Srednješolski vestnik.

—sr Mednarodni kongres srednješolskih profesorjev se vrši letos v Varšavi od 27.—30. avgusta s sledečim sporedom: Glavna tema, ki je bila že lani določena na kongresu v Pragi, bo obravnavala razmerje srednje šole do ljudske in visoke šole. Razen tega so dolo-

Zbogom Luka! Presrčni adijo naj zazveni preko tvojega groba do tvojega srca. To je poslednja pesem tovarišutrpinu Luki.

Tvoj križev pot je izmoljen, Golgota pa stoji — tvoj grob. V solnčnem blesku sta se strnila v mogočno pesem vso solnčno in čisto kraljevski Grintovec in njegova sosedna kraljica — Kočna. V vsej lepoti sta se razgalila nad tvojim grobom, ko je padla prva gruda na tvojo krsto. Pesem rož, drhtečega zelenja in naša pesem je odela tvoj grob — Luka.

Pot trpina, slovenskega Kačurja je končana, siromaka-učitelja je sprejela dobrotna zemlja k sebi. Glasno ljubezen so oznanjala učiteljska srca, ko se poslavljal od tebe. Ljudje, ki si jim nudil svoje srce in roke, so te pozabili ob zadnji poti.

Redki so bili — saj je umrl samo slovenski učitelj.

Kačurjem pa je usojen grenak začetek in osamljen konec.

A Luka v naših srcih pozdravljen in ne pozabljen.

V juniju 1924.

—a.

LISTEK.

Poletna pesem.

† tovarišu Luki Albrehtu.

Luka — korenina naša, pozdravljen! Ali veš kako se pozdravljajo prijatelji in tovariši? Iskreno in močito si stisnejo roko. Tebi je ne moremo več! Mrzla je tvoja roka, onemele so ti ustnice, iztrepetalo srce... Pozdravljen tovariš-trpin!

Čudna, pretrnjeva je bila tvoja pot. Kdo ne pozna temnih kačurskih potov, kdo ne čuti živo v svojem srcu ostrih kamenov, ki sekajo nogo slovenskim Kačurjem? — Ti Luka si jih sam najbolj poznal. Golboke črte ti je dahnila v čelo, temne sence v obraz, grenke luči v oči. Pozdravljen tovariš Luka med nami, pozdravljen naš sotrpini! — Popisan je list tvojega življenja, dodelana steza tvojih dni.

Dolga in grenka je bila. 34 let — 34 postaj Kačurjevega križevega pota. Tvo-

jih 34 službenih let! — Mladost, sila moč — po 34. letih starost, betežnost, slabost. To je zgodba Kačurja Albrehta — kratka, a dovolj obsežna za onega, ki pojmuje vso globino Kačurskega bitja in žitja.

Sveta Ana, pričetek tvojega dela, pričetek tvojih bolečin. Sv. Ana blesti pod Ljubelom, mehka in trda, solnčna in senčna. 24 let ti je mehčala dušo, 24 let jačila srce. Z očetovsko živahnostjo si vzgajal otroke, s srčno dobroto in ljubeznjivostjo si jim plemeniti srca, vsem si bil učitelj — otroku in možu, drobnim deklicam in zasanjanemu dekliču. Dolgo si živel in dolgo trpel med njimi. Sv. Ana te ni pozabila in nisi je pozabil ti. Vedno je hodila s teboj, misli si ji pošiljal, pozdrave izročal. Podgorje — Cerklje!

Golgota tvojega srca. Deset dolgih, trudapolnih let. Delal si, trpel, molčal, dodelal in umrl. Ni bilo dovolj dela v šoli, posegel si globeje, čisto v osrčje sirotin in bednih je stopilo tvoje srce. Ko je divjala vojna furija preko zemlje in so nam umirali bratje širom domovine, si objemal s svojo človekoljubnostjo bedne

in sestrane, jih bodril, tolažil in pravično delil trd aprovizacijski kruh prosečim rokam, sestradinim ustom. Bog je zapisal tiho veliko delo v svojo knjigo, ljudje so ga pozabili.

Svet je nehvaležen in ljudje so udarjeni s slepoto, kadar je treba priznati ne-sebičnost in pravično delo.

Med nami si živel 10 let, delal, trpel in umrl. 24. junij, dan tvoje smrti. In ravno ta dan si določil, da nastopiš pokoj trdo plačanega dela. Počitka in miru si je zaželelo tvoje v trpljenju okopano srce — zahrepenel si po planinah, zaželel si morja. Ničesar nisi več užil, smrt je udušila silo hrepenenja in končala ravno 24. junija tvojo trnjevo pot. Tovariš-trpin Luka, Spomin nase si pustil med nami, tvojo ljubezen do planin, do »rože« in do vesele lepe pesmi. Z vso svojo tiho dušo si objemal to troje in otroška sreča je bila v tebi in v nas, kadar smo v tvoji družbi vriskali na planinah, ljubili rože in drhteli v pesmi. — Hudo mi je, če se domislim, da bodo prihodnji naši izleti v divne gore brez tvojega smeha, brez tvoje dobrovoljnosti.